

розвитку. Через залучення до активної соціально-педагогічної взаємодії діти (попри виклики, що постали перед ними) отримують можливість повноцінно соціалізуватися. Своєю чергою, це вимагає подальших досліджень задля розробки та теоретичного обґрунтування технології соціально-педагогічної роботи з соціалізації школярів у громадах, що постраждали від війни, в умовах цифрових освітніх центрів.

Список використаних джерел:

1. Питюр О. П., Хворостяний І. Г. «БомбеЗНО»: інструктивно-методичні матеріали. Київ, 2019. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2019/05/BombeZNO--Metodychka.pdf> (дата звернення: 18.10.2024).
2. Цифрові освітні центри: Handbook: посіб. SlideShare: вебсайт. URL: <https://www.slideshare.net/DeponDe/dlchandbook-2023210x210final-onlinepdf> (дата звернення: 18.10.2024).
3. Activate Games for Learning American English: Board Games. U.S. Department of State: website. URL: <https://americanenglish.state.gov/resources/activate-board-games> (accessed: 18.11.2024).

Сайко Н.О.

*докторка педагогічних наук, професорка,
завідувачка кафедри соціальної роботи, реабілітації та повоєнної адаптації
Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка*

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Сучасна система професійної підготовки майбутніх соціальних працівників потребує удосконалення, оскільки ситуація змінює пріоритети, вимоги до зазначених фахівців. Соціальний працівник повинен уміти реагувати на виклики, пов'язані з кризовими ситуаціями, підтримувати постраждалих, відновлювати, забезпечувати сталий розвиток суспільства. Тому стає необхідним переглянути існуючі наукові підходи до реалізації професійної підготовки майбутніх соціальних працівників та випрацювати нові.

У сучасній соціально-педагогічній науці склалася велика кількість наукових підходів, які дозволяють здійснювати педагогічний процес у вищій школі на засадах системності, послідовності, комплексності, компетентності. Загальнонаукові підходи до професійної підготовки майбутніх соціальних працівників (О. Безпалько, А. Капська, Г. Лактіонова, І. Зверева, С. Пальчевський та інш.) передбачають вивчення філософсько-методологічних засад організації освітнього процесу, дослідження діалектичних законів реалізації соціальної роботи; технологічні підходи (І. Мигович, Т. Семигіна, А. Тюпля, В. Шахрай, О. Гоменюк, В. Поліщук та інш.) включають вивчення

алгоритму, етапів професійної підготовки та реалізації соціальної роботи з різними категоріями населення; системно-педагогічний підхід (С. Архіпова, Л. Завацька, С. Кубицький, Р. Вайнола, О. Балл та інш.) дозволяє розглянути професійну підготовку майбутніх соціальних працівників як систему взаємопов'язаних елементів, структурованих взаємозалежних елементів; гуманістично-позитивний підхід (Л. Байсара, В. Войтенко, О. Скрипник, М. Ковальчук, А. Павловський та інш.) заснований на ідеях гуманізму та позитивної психології; компаративний підхід (О. Отич, І. Соколова, С. Сисоєва), який включає компаративний аналіз та компаративне дослідження та зорієнтований, як зазначає С. Сисоєва [2], на виявлення спільних та відмінних ознак у предметі дослідження; системний підхід (С. Гончаренко, С. Вітвицька, І. Соколова та інш.) забезпечує, як зазначає С. Гончаренко, цілісне вивчення педагогічних об'єктів, вивчення в них різноманітних типів зв'язків та зведення їх у єдину наукову картину [1].

Зорієнтованість науковця на той чи інший підхід визначає наукову позицію, загальну стратегію дослідження, його результати, які, у свою чергу, мають безпосередній вплив на реалізацію змісту професійної підготовки майбутніх соціальних працівників та на практику соціальної роботи.

Задля приведення у відповідність змісту підготовки майбутніх соціальних працівників до вимог суспільства варто по-іншому розглянути зміст деяких наукових підходів:

- функціональний підхід у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників має бути спрямований на визначення функцій професійної діяльності соціальних працівників в умовах війни та особливостей їх реалізації;
- компетентнісний підхід має передбачати аналіз специфіки професійної готовності та конструювання змісту базових і спеціальних компетентностей майбутніх соціальних працівників, що дають змогу працювати в умовах війни;
- аксіологічний підхід має забезпечувати формування ціннісних орієнтацій майбутніх соціальних працівників, що необхідні для успішної професійної діяльності в умовах війни на підставі визнання людини як вищої цінності;
- синергетичний підхід дозволить розглянути професійну підготовку майбутніх соціальних працівників як феномен, якому характерно самоорганізація, еволюції поглядів, нестійкості зв'язків із зовнішнім середовищем та сформувати нові функції, ролі соціального працівника в умовах війни;
- системно-діяльнісний підхід допоможе здійснити повний аналіз процесу професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи, спроектувати оновлений її зміст, співвіднести з реальними умовами практичної соціальної роботи;
- гуманістичний підхід дозволить сприйняти соціального працівника, його особистість як центр системи професійної підготовки, врахувати потреби, мотиви, індивідуальні особливості кожного, побудувати індивідуальну освітню траєкторію, що матиме позитивний вплив на формування

- індивідуального професійного стилю, професійної автономності фахівця;
- особистісно-діяльнісний підхід має передбачати можливість створення умов в освітньому процесі для задоволення духовних, матеріальних, культурологічних, освітніх, професійних та інших потреб майбутніх соціальних працівників; сформувати уміння задовольняти перелічені потреби в умовах війни;
- акмеологічний підхід забезпечить врахування закономірностей процесу розвитку соціальних працівників; самореалізацію та формування готовності до активної професійної діяльності; дозволить з'ясувати об'єктивні і суб'єктивні чинники, що сприяють або заважають досягненню вершин професійного розвитку, задоволеності від професійної самореалізації; вивчення можливостей самовдосконалення, самоорганізації та самокорекції професійного функціонування відповідно вимог соціуму та власних інтересів;
- середовищний підхід зумовить встановлення взаємозв'язків особистості з оточенням та визначення способів детермінації в ньому особистісних змін, сприятиме добору ефективних форм, методів професійної підготовки майбутніх соціальних працівників відповідно до вимог суспільства;
- кризис-орієнтований підхід передбачає вивчення методик кризового втручання, які формують у майбутніх соціальних працівників компетентності першої соціальної допомоги, подолання травматичного стресу, умінь діяти в ситуаціях невизначеності;
- підхід соціальної стійкості зосереджений на розвитку навичок адаптації до мінливих умов, зміцненні соціальних зв'язків, підтримці громади, сімей у кризові та після кризові періоди;
- інтегративний підхід до професійної підготовки майбутніх соціальних працівників передбачає формування системи знань на міждисциплінарній основі, що дасть можливість координувати, організовувати комплексну допомогу постраждалим;
- орієнтація професійної підготовки майбутніх соціальних працівників на реалізацію цілей сталого розвитку: подолання бідності, голоду, зміцнення здоров'я, якісна освіта, гендерна рівність, сталий розвиток, мир і справедливість тощо.

Отже задля реалізації зазначених підходів у системі професійної підготовки майбутніх соціальних працівників варто розширити зміст освітньо-професійних програм різними формами неформальної, інформальної освіти, що спрямовані на формування компетентностей для роботи в умовах війни та у післявоєнний час.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. К. Либідь, 1997. 374 с.
2. Сисоева С.О. Сфера освіти як об'єкт дослідження. Польсько-український / українсько-польський щорічний «Освітологія». К. ВП «Едельвейс». 2012. Випуск І. С. 22 – 29.